

Міністерство освіти і науки України
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я
ПРОГРАМА ДЛЯ 5-10 КЛАСІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДЛЯ
РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ

Укладач
Вдовиченко І.В. - старший науковий співробітник
лабораторії олігофренопедагогіки,
Інституту спеціальної педагогіки

Київ-2009

Пояснювальна записка

Одним з основних завдань спеціальної освіти і, зокрема, навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, є формування в учнів умінь відчувати небезпеку і берегти власне здоров'я та життя.

На кожному віковому етапі життя людина може потрапити у різні небезпечні ситуації. Для розумово відсталих учнів молодших класів небезпеку становлять падіння, пустощі із сірниками, ігри на будівельних майданчиках, неправильний перехід дороги, купання у водоймищах тощо. Розумово відсталі старшокласники частіше потрапляють у соціальні небезпеки: шахрайство, молодіжні та релігійні секти, купівля і продаж наркотичних речовин тощо.

Застереженням небезпеки може бути очікування на захист з боку сторонніх (держави, дорослих, перехожих тощо) або вміння самостійно діяти. Про безпеку школярів молодшого віку в основному дбають батьки, вихователі, вчителі. Учні старших класів значною мірою самостійно повинні турбуватися про власну безпеку.

Основним завданням предмета "Основи здоров'я" є розвиток компетентності розумово відсталого учня відносно самостійно (відповідно до віку та особливостей психофізичного розвитку) оберігати та турбуватись про власне життя та здоров'я.

Навчання з основ здоров'я має на меті опанування учнями знань про здоров'я людини, виховання в учнів свідомого ставлення до власного здоров'я, формування здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я, опанування навичками безпечної для особистого здоров'я та здоров'я оточуючих поведінки.

Пріоритетним напрямом цього предмета вважається набуття певних вмінь запобігати нещасним випадкам шляхом формування свідомого ставлення до особистого здоров'я та безпеки оточуючих .

На уроках з основ здоров'я звертається увага на засвоєння учнями типових моделей поведінки під час небезпечних обставин: соціальних, природних, антропогенних. Розумово відсталих школярів потрібно навчити діяти за алгоритмом, тобто знаходити відповіді на основні питання: що трапилося, в яких умовах потрібно діяти, які засоби захисту є у наявності, що треба робити, який результат передбачається.

Виховання правил поведінки розумово відсталих учнів у надзвичайних (екстремальних) ситуаціях повинно здійснюватись на основі знань законів України, моральних норм і правил, вмінь користуватися ними, не зневажаючи прав інших людей.

Учні мають навчитися користуватися моделями безпеки та збереження здоров'я: визначати небезпеку, що наближається або виникла, з'ясувати її рівень, обирати правильне рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її наслідки.

Тому завдання шкільного предмета „Основи здоров'я” полягає у:

- формуванні основ здорового способу життя;
- забезпеченні знань, умінь, навичок безпеки життєдіяльності;
- формуванні в учнів готовності адекватно діяти у разі наближення чи виникнення небезпек, умінь і навичок свідомого прийняття рішень;
- корекції порушень психофізичного розвитку;
- вихованні позитивних рис особистості;
- вихованні в учнів бережного ставлення до природи;
- формуванні уявлень про небезпеки пов'язані з навколишнім середовищем.

Таким чином, зміст предмета „Основи здоров'я” спрямований на підготовку розумово відсталої дитини до усвідомлення її поведінки та активної участі в забезпеченні повноцінного життя в системі „людина – людина – соціальне середовище”.

Програма має практичне спрямування та побудована на засадах інтеграції теоретичних і практичних знань, які здобувають учні під час вивчення шкільних навчальних дисциплін (природознавства, фізики і хімії у побуті, фізичного виховання, соціально побутового орієнтування, трудового навчання, „Я і Україна” тощо) та набутого життєвого досвіду відповідно їх віковим, психофізичним особливостям та пізнавальним можливостям.

Програма має наскрізні змістові лінії, що формують:

- моделі безпеки під час виникнення побутових, природних, техногенних надзвичайних ситуацій;
- свідому громадянську позицію щодо небезпек, що призводять до порушення прав людини;
- здоровий спосіб життя;
- навички профілактики захворювань і домедичної само- та взаємодопомоги.

На кожному етапі навчання (циклі програми) в учнів формуються певні знання і поняття про типові небезпеки. Поряд з оволодінням теоретичними знаннями учні мають оволодіти практичними вміннями та навичками.

Корекційна складова змісту предмета забезпечується формуванням пізнавальної діяльності відпрацюванням вмінь, навичок, закріпленням моделей поведінки учнів.

При моделюванні ситуацій, які розглядаються, необхідно: вчити учнів визначати небезпеку та рівень її загрози; аналізувати небезпечні ситуації; знайомити з типовими прикладами виходу з них; оцінювати особистісні можливості. Навчання повинно бути спрямовано на формування в розумово відсталих учнів моделі безпеки в надзвичайних ситуаціях у побуті, на вулиці, в школі, транспорті, лісі, на воді, у громадських місцях тощо.

Необхідно формувати у старшокласників особисту відповідальність за їхні дії, спрямовані на захист та збереження безпеки себе та інших людей. Водночас необхідно ознайомити учнів з державою нормативно-правовою базою, що стосується прав людини на працю, освіту, медичне обслуговування та відповідними установами, діяльність яких спрямована на захист особистості в надзвичайних ситуаціях.

При календарно-тематичному плануванні вчитель може в межах існуючих тем, самостійно змінювати кількість годин на їх вивчення. При цьому потрібно враховуючи місцеві (регіональні) умови (географічні, економічні, етнічні, демографічні, екологічні, суспільно-політичні) та соціальні потреби.

ПРОГРАМА

5 клас

(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	4	Розділ I. Людина і здоров'я		
1		Здоровий спосіб життя. Фізичне здоров'я. Безпечне використання природних факторів (вода, сонце, повітря) і дарів природи для оздоровлення організму та профілактики захворювань. Основні поняття про способи та правила загартування.	<i>Учень:</i> - має уявлення про здоров'я та його складові; - розуміє та пояснює з допомогою вчителя значення світла, повітря, води, продуктів харчування, вітамінів для росту та розвитку організму;	Розвиток полісенсорного сприйняття. Формування процесів пізнавальної діяльності шляхом ознайомлення учнів з новими поняттями. Формування узагальненості

2	<p>Особливості купання у морі (великі хвилі, сильні поверхові та підводні течії), в річці (повноводній, гірській), у ставку (обривчасте слизьке дно, водорості, забруднене дно, дамби), озері (стояча вода, виділення газів). Правила поведінки на воді. Способи порятунку потерпілих на воді.</p> <p>Здорове харчування. Значення використання якісних продуктів для збереження здоров'я. Основні продукти харчування для «будування» здорового організму (фрукти та овочі, хліб і крупи, молочні та м'ясні продукти). Вітаміни та їх роль для зростання, розвитку дитячого організму. Додаткові продукти (цукерки, чіпси тощо). Дари природи (гриби, ягоди). Особливості збирання дарів природи.</p>	<p>- за наочністю розповідає про умови безпечного прийняття сонячних та повітряних ванн; - має уявлення про безпечну поведінку під час відпочинку біля водойм та на воді; - має уявлення про способи рятування потерпілих на воді;</p> <p><i>Учень:</i></p> <p>- має уявлення про основні та додаткові продукти харчування, про вплив цукру і солі на здоров'я; - з допомогою вчителя називає хвороби, до яких призводить нестача вітамінів (рахіт, затримка розвитку тощо); - з допомогою вчителя розповідає про небезпечність вживання недоброякісних продуктів; - знає про способи запобігання отруєнням, інфекційним кишковим захворюванням.</p>	<p>сприймання (виділення суттєвих властивостей, ознак). Розвиток наочно-образного мислення та зв'язного мовлення на основі формування умінь загартовувати організм під час водних процедур. Розвиток оперативної пам'яті та процесів відтворення засвоєного матеріалу на основі запам'ятовування правил безпечної поведінки під час відпочинку на воді. Виховання довольності поведінки на уроці,</p> <p>Розиток розумових операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення. Збагачення словникового запасу учнів шляхом формування уявлень про основні та додаткові продукти харчування; про хвороби, до яких призводить нестача вітамінів. Розвиток навичок диференційованого сприймання образного та вербального</p>
---	---	--	--

				<p>матеріалу.</p> <p>Розвиток стійкості уваги, можливості її розподілу та переключення.</p> <p>Розвиток спостережливості.</p> <p>Формування потреби турбуватися про своє здоров'я.</p> <p>Формування уявлень про шляхи запобігання отруєнням, інфекційним кишковим захворюванням.</p> <p>Виховання дисциплінованості, відповідальності.</p>
	7,5	Розділ II. Основи безпеки життєдіяльності		
3		<p>Безпека руху пішохода.</p> <p>Перехід дороги обладнаними пішохідними переходами та на необладнаних місцях.</p> <p>Транспортний потік.</p> <p>Пошук безпечної дистанції в транспортному потоці між автомобілями.</p> <p>Перехід дороги з трамвайними коліями.</p> <p>Знаки. Дорожня розмітка.</p> <p>Небезпечний вантаж. Вантаж, що виступає.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про правила переходу вулиць, перехресть, транспортних магістралей; - знає правила руху великими групами; - з допомогою вчителя пояснює особливості переходу вулиць; - з опорою на наочність (схеми, маюнки) та за підказкою чителя визначає конструктивні елементи безпеки у громадському транспорті; 	<p>Формування узагальненості сприймання шляхом засвоєння нової інформації.</p> <p>Формування осмисленості сприймання вказівок дорожніх знаків.</p> <p>Стимулювання активності та самостійності учнів на уроці.</p> <p>Розвиток регулюючої функції мовлення на основі розуміння правил та інструкцій.</p> <p>Корекція просторової</p>

4		<p>Рух біля залізничних колій. Облаштування залізничного переїзду. Правила поведінки біля залізничних колій. Перехід залізниці.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про особливості руху біля залізниці; - знає правила поведінки під час переходу залізниці; 	<p>орієнтації та просторових уявлень шляхом формування вмінь правильно переходити дорогу.</p> <p>Сприяння усвідомленню про небезпеку та особливості руху біля залізниці. Формування навичок запам'ятовування та адекватного відтворення інформації.</p>
5		<p>Безпека у громадському транспорті. Безпека конструкцій громадського транспорту. Правила поведінки у транспортному засобі, у тому числі переповненому. <i>Біля зупинки.</i> Посадка у громадський транспорт, що відходить. Особливості посадки та висадки з трамваю, зупинка якого знаходиться посеред вулиці. <i>Дії при ДТП.</i> Засоби допомоги пасажиром, що знаходяться у громадському транспорті: знаки безпеки та інформації, аварійні (запасні) виходи</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - з допомогою вчителя пояснює вказівки дорожніх знаків, що вивчалися в 1-5 класах; - знає правила поведінки у громадському транспорті; - називає правила поведінки на зупинці та біля неї; - має уявлення про поведінку під час ДТП; - має уявлення про засоби першої домедичної допомоги (джгут, бинт) та ліки (пігулки, краплі); 	<p>Формування аналітико-синтетичної діяльності та процесу активного запам'ятовування викладеного вчителем матеріалу. Стимулювання пошукової діяльності учнів під час ознайомлення з конструктивними елементами безпеки у громадському транспорті. Розвиток умінь пригадувати вивчений матеріал. Розвиток готовності прийняти вербальну допомогу під час</p>

6		<p>чи люки, вогнегасники, аптечка водія та правила користування ними. Дії пасажира при ДТП (зіткнення з автомобілем, перекидання, пожежа, падіння в воду).</p> <p>Екологічні проблеми природного середовища. Взаємозв'язок людини і природи. Глобальні природні екологічні кризи (геологічні процеси, космічні явища, стихійні лиха). Кризи, що викликані діяльністю людини (спустошення земель, знищення лісів, забруднення води, повітря, землі, зсуви, селі, руйнування будівель, затоплення, порушення родючості ґрунтів). Наслідки, до яких призводить нерозумне використання природних багатств. Важливість дій людей по збереженню та відновленню природи.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про природні екологічні проблеми; - називає наслідки екологічних криз; - має уявлення про способи збереження природи; 	<p>збагачення уявлень про способи виклику допомоги при ДТП.</p> <p>Розвиток активного мовлення та збагачення словникового запасу на матеріалі відомостей про взаємозв'язок людини і природи. Розвиток вміння за допомогою вчителя визначати ситуації, що небезпечно впливають на екологічний станoviще. Формування дбайливого ставлення до природи та людей.</p>
7		<p>Пожежна безпека. Умови виникнення пожеж: наявність джерела вогню, повітря і горючих матеріалів (речей). Неможливість виникнення пожежі за відсутності одного з цих факторів.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає умови виникнення пожеж; - має уявлення щодо шляхів профілактики виникнення та розвитку пожежі; 	<p>Формування вмінь застосовувати набуті знання та навички на практиці. Розвиток мотивів щодо запобігання та попередження</p>

				виникнення та розвитку пожежі. Виховання позитивних вольових (стриманність) та моральних (відповідальність, доброзичливість, емпатійність) рис особистості.
	6	Розділ III. Довкілля		
8		Захист життя та гідності людини. Життя людини, його цінність та неповторність. Поняття людської гідності. Турбота держави про життя дитини.	<i>Учень:</i> - має уявлення про цінність життя людей та турботу держави про життя дітей;	Розвиток усвідомленості, швидкості й точності сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток емоційного ставлення до почутого.
9		Дитина в автономній ситуації. Дії, за наслідками яких дитина може опинитися у закритому обмеженому просторі (меблі, холодильник, підвал, дах, схованки в снігу, землі, піску). Небезпека використання відкритого вогню у обмеженому просторі. Попередження (передбачення) надзвичайних ситуацій та правила поведінки під час їх виникнення. Способи повідомлення про своє	<i>Учень:</i> - має уявлення про небезпечність ігор, що можуть призвести до потрапляння до закритого простору, з якого важко вибратися; - з допомогою вчителя визначає негативні наслідки користування відкритим вогнем у обмеженому просторі;	Формування аналітико-синтетичної діяльності. Стимулювання активності в спілкуванні під час бесіди з вчителем та іншими учнями. Розвиток емоційного сприймання. Формування вміння орієнтуватися у ситуації.

10	<p>місцезнаходження. Дії свідків надзвичайної ситуації щодо її попередження або усунення.</p> <p>Криміногенні обставини. Приватна та державна власність. Посягання на життя, майно, дім, особисті речі. Правила поведінки при зустрічах з шахраями (ігри в карти, кості тощо), крадіями. Участь у злочинах та їх негативні наслідки для неповнолітніх. Кримінальна відповідальність за скоєні злочини. Захист потерпілих з боку держави.</p>	<p>- має уявлення про правила поведінки в обмеженому просторі;</p> <p><i>Учень:</i></p> <p>- має уявлення про приватну та державну власність; - має уявлення про відповідальність за посягання на права та майно громадян; - з допомогою опорних схем буде репліки-відповіді відмови брати участь у крадіжках (злочинах); - за інструкцією добирає та описує особисті дії при зустрічі із злодієм (крадієм, шахраєм) з метою сомозахисту; - має уявлення про способи звернення по допомогу до відповідних державних та громадських органів.</p>	<p>Виховання позитивного ставлення до виконуваної діяльності.</p> <p>Розвиток усвідомленості сприйняття образно-вербальної інформації. Стимулювання активності в спілкуванні. Формування потреби контролювати та оцінювати власні дії. Формування потреби цінувати людське життя та поважати права людини. Виховання відповідальності та культури поведінки.</p>
----	---	---	--

ПРОГРАМА

6 клас

(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	4	Розділ І. Людина і здоров'я		
1		<p>Продукти харчування. Збалансованість харчування: жири, білки, вуглеводи, вітаміни, мікроелементи. Чинники, від яких залежить харчування окремої людини. Режим харчування для збереження фізичного здоров'я. Відбір продуктів харчування. Типові ознаки неякісної продукції. Терміни і умови зберігання продуктів. Хвороби, до яких призводить неякісне, незбалансоване харчування. Типові ознаки хвороб, що викликані вживанням неякісних продуктів харчування. Домедична допомога.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про необхідність збалансованого харчування; - з опорою на наочність (таблиці) пояснює зміст основних позначок на упаковці продуктів; - має уявлення про хвороби, до яких призводять неякісні продукти; - має уявлення про способи надання домедичної допомоги при харчових отруєннях або кишкових хворобах; 	<p>Розвиток пізнавальних процесів шляхом розширення уявлень про зміст основних позначок на упаковці продуктів. Формування потреби обирати безпечні продукти харчування відповідно особливостям свого здоров'я. Стимулювання пошукової діяльності на уроці. Розвиток емоційного ставлення до почутого. Розвиток мислення та процесів порівняння шляхом розпізнавання ознак харчового отруєння, кишкових захворювань.</p>
2		<p>Шкідливі звички. Як становляться курцями та алкозалежними (ствердження свого «Я», вплив реклами, друзів, родини та</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття „шкідливі звички”; - розповідає про наслідки 	<p>Розвиток свідомого сприйняття, запам'ятовування. Збагачення словникового</p>

		<p>інші чинники, які можуть призвести до шкідливих звичок).</p> <p>Паління та зловживання алкоголем - причина виникнення захворювань, зниження імунітету.</p> <p>Причини поширення обсягу виготовлення різних тютюнових та алкогольних виробів та їх реклами.</p> <p>Курці - потенційні порушники правил пожежної безпеки, які провокують виникнення пожеж у будинках (будівлях), квартирах, лісі, степу.</p>	<p>шкідливих звичок для особистого здоров'я та здоров'я оточуючих;</p>	<p>запасу та розвиток активного мовлення на основі відтворення інформації щодо наслідків паління для власного здоров'я та здоров'я оточуючих.</p> <p>Стимулювання активності та самостійності під час прийняття правильного рішення відносно шкідливих звичок.</p>
	9	Розділ II. Основи безпеки життєдіяльності		
3		<p>Безпека оточуючого середовища.</p> <p><i>Місто. Село. Селище (відповідно до місцевих умов).</i></p> <p>Конструктивні особливості сучасних будинків (будівель), їх електро-, водо-, тепло- і газопостачання.</p> <p>Можливі небезпечні ситуації (руйнування будівель, пошкодження електромережі, гарячого та холодного водопостачання). Типові причини їх виникнення.</p> <p>Аварійні ситуації підприємствах.</p> <p>Способи оповіщення про аварію.</p> <p>Дії мешканців під час виникнення</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про аварії на підприємствах; - розповідає за допомогою опорних схем про небезпечний вплив підприємств на здоров'я людей; - має уявлення щодо особистого захисту у випадку аварій на підприємствах; 	<p>Формування асоціативного мислення шляхом ознайомлення з небезпечною діяльністю підприємств.</p> <p>Стимулювання пошукової діяльності.</p> <p>Формування потреби захищати себе у випадку аварій на підприємствах населеного пункту.</p> <p>Виховання вольових та моральних рис характеру</p>

4	<p>відповідних аварійних ситуацій. Підручні способи самозахисту. Поведінка під час забруднення повітря отрутохімікатами. Домедична допомога при ураженні електричним струмом, попадання хімічних речовин на шкіру та в очі, при стисненні частин тіла, отруєнні отрутохімікатами</p> <p>Безпека велосипедиста. Елементи конструкції велосипеда, що впливають на безпеку велосипедиста (дзвоник, кермо, дзеркало, гальма, фари, світлоповертачі, габаритні вогні, захисні дуги, захисні накладки) та перевірка їх справності. Рух на велосипеді. Виконання маневрів на велосипеді. Стійкість руху велосипедиста. Перевезення вантажу, пасажирів. Рух за різних погодних умов. Основні види ДТП. Поведінка при ДТП. Основні знаки, що потрібно знати велосипедисту. Основні відомості про дорожню розмітку. Дорожня розмітка. Основні вимоги <i>Правил дорожнього руху</i> для велосипедиста.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розповідає про основні конструктивні елементи велосипеда; - має уявлення про правила безпечного руху для велосипедистів, дорожні знаки та дорожню розмітку; - розповідає за інструкцією правила поведінки велосипедиста під час ДТП; 	<p>Розвиток пам'яті (запам'ятовування та відтворення) на основі ознайомлення з правилами безпечного руху для велосипедистів, дорожніми знаками та дорожньою розміткою. Розвиток зв'язного мовлення. Виховання уважності на дорозі.</p>
---	--	---	--

5	<p>Вибір місця для руху на велосипеді в залежності від віку.</p> <p>На дорозі з твариною (за вибором). Перегін тварин дорогою та через неї. Керування гужовим транспортом</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про правила перегону тварин; - має уявлення щодо керування гужовим транспортом; 	<p>Формування та розвиток вмінь розповідати за планом, послідовно передаючи зміст почутого, прочитаного або побаченого.</p>
6	<p>Забруднення природного середовища. Вода - необхідна складова життя людини. Показники якості питної води. Джерела її постачання. Проблеми питної води. Природні та штучні способи очищення води. Побутові очисні фільтри. Можливі небезпеки при використанні неякісної води. Негативний та позитивний вплив діяльності людини на якість води.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про значення води для людини; - розповідає про способи очищення води; 	<p>Розвиток регулюючої функції мовлення. Корегування уваги. Виховання позитивного ставлення до виконуваної роботи.</p>
7	<p>Дитина в автономній ситуації. <i>В лісі (степу).</i> Причини, що призводять до її виникнення. Правила поведінки дітей. Правила розпалювання вогнища в лісі,</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про правила поведінки в умовах автономного існування в лісі, степу, на воді; - має уявлення про поживні 	<p>Розвиток розумових операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення. Стимулювання пошукової</p>

		<p>способи надійного гасіння. Дії під час виникнення пожежі в лісі (степу). Їстівні рослини, ягоди. Способи захисту від звірів, комах, змій. Профілактика захворювань під час перебування в лісі. Способи запобігання ураження блискавкою, укусів змій, кліщів, комах, отруєння рослинами. <i>На воді.</i> Правила поведінки на воді. Події, що можуть привести до автономній ситуації на воді в літню пору. Подолання почуття самотності та незахищеності. Орієнтування за природними ознаками (сонцем, зорями). Способи повідомлення про своє місцезнаходження.</p>	<p>властивості рослин, ягід, грибів та про небезпеку для здоров'я деяких з них; - має уявлення про способи повідомлення про своє місцезнаходження.</p>	<p>діяльності. Формування просторового орієнтування. Корекція емоційно-вольової сфери. Розвиток полісенсорного сприймання. Виховання довільної поведінки.</p>
	4,5	III. Довкілля		
8		<p>Держава на захисті життя і гідності людини. Держава на захисті життя людини. Твої рятувальники: служби надзвичайних ситуацій, пожежна охорона, швидка (невідкладна)</p>	<p><i>Учень:</i> - називає основні державні рятувальні служби; - має уявлення про напрямки діяльності рятувальних служб;</p>	<p>Розвиток запам'ятовування та адекватного відтворення інформації. Розвиток вміння користуватись допомогою (схема, таблиця, інструкція, підказка тощо).</p>

9		<p>медична допомога, автоінспекція, міліція, служба газу, санітарно-епідеміологічна служба, соціальна служба, екологічна інспекція та основні напрямки їх діяльності.</p> <p>Вміння володіти собою. Почуття, що заважають бути здоровими та щасливим серед людей. Гнів, дратівливість. Агресія і шляхи її подолання. Як управляти своїми почуттями</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - повідомляє про стан свого настрою та почуття; - має уявлення про способи впливу на свій настрій. 	<p>Розвиток зв'язного мовлення шляхом формування навичок чітко і стисло повідомляти відповідні служби про небезпечний випадок. Виховання дисциплінованості, відповідальності.</p> <p>Формування наочно-образного мислення. Корекція емоційно-вольової сфери шляхом формування початкових уявлень про самопереконавання, самонаказ, самовиховання, про способи впливу на свій настрій. Розвиток процесів узагальнення та порівняння. Формування вмінь застосовувати набуті знання на практиці. Виховання довільності поведінки.</p>
---	--	---	--	---

ПРОГРАМА
7 клас
(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	3	Розділ І. Людина і здоров'я		
1		<p>Поведінка в умовах надзвичайної ситуації. Емоційне здоров'я. Стресовий стан та психологічна рівновага. Стрес: позитивний і негативний. Особливості власної поведінки в умовах надзвичайної ситуації. Подолання стресового стану відповідно до індивідуальних можливостей дитини.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про стрес та типові причини його виникнення; - за допомогою вчителя відтворює ознаки позитивного та негативного стресу; - за запитаннями розповідає про способи подолання особистого стресового стану; <p><i>Учень:</i></p>	<p>Формування асоціативного мислення на основі ознайомлення з новими поняттями. Розвиток зв'язного мовлення. Корекція емоційно-вольової сфери шляхом формування потреби зберігати рівновагу в стресовій ситуації. Виховання стриманості та поміркованості.</p>

2		<p>Шкідливі звички. Використання наркотиків як спроба виходу із стресового стану. Наркотичні та аналогічні хімічні речовини. Небезпека їх використання для життя. Наркозалежність та її стадії. Складність її позбутися. Допомога відповідних інституцій та фахівців (анонімні служби, соціальні служби, батьки, психологи тощо) при бажанні позбавитися наркотичної залежності. Кримінальна відповідальність за торгівлю (розповсюдження) наркотичних речовин.</p>	<p>- має уявлення про небезпеку використання наркотичних речовин; - назває ознаки наркотичної залежності; - усвідомлює відповідальність за розповсюдження наркотичних речовин.</p>	<p>Формування узагальненості сприймання (виділення суттєвих ознак, властивостей). Формування діалогічного та зв'язного мовлення. Розвиток аналізуючого спостереження на основі формування вмінь розпізнавати симптоми наркотичної залежності. Виховання сумлінності та відповідальності за розповсюдження наркотичних речовин.</p>
	10,5	Розділ II. Основи безпеки життєдіяльності		
3		<p>Пожежна безпека. Пожежонебезпечні речовини та матеріали. Пожежна безпека при поводженні з синтетичними, горючими та легкозаймистими матеріалами та речовинами (лаки, фарби, спирти, бензин). Вибухонебезпечні паро- і газоповітряні суміші, пожежо- і вибухонебезпечний пил. Профілактичні заходи по запобіганню</p>	<p><i>Учень:</i> - знає правила пожежної безпеки; - має уявлення про правила поводження під час пожеж; - з допомогою вчителя словесно визначає власні дії при пожежі в квартирі, кімнаті, класі; - має уявлення про застосування підручних захисних засобів; - має уявлення про способи надання допомоги потерпілому</p>	<p>Розвиток запам'ятовування та адекватного відтворення інформації на основі вивчення правил поведінки під час пожеж. Розвиток просторової орієнтації під час формування знань про поведінку при пожежі в квартирі, кімнаті. Розвиток аналітико-синтетичної діяльності мозку.</p>

4	<p>пожеж, що викликані вищезгаданими причинами. Правила пожежної безпеки у власній домівці. Причини виникнення пожеж. Особливості поводження з пічним опаленням у зимовий період. Дії у разі виникнення пожеж. Гасіння пожежі в квартирі на початковій стадії загоряння. Способи дихання в зоні пожежі. Підручні засоби захисту органів дихання від чадного газу. Дії при виникненні пожежі в сусідніх квартирах, на сходах багатоповерхового будинку. Допомога людям, на яких загорівся одяг.</p> <p>Безпека в побуті. Газ у побуті. Вплив газу та продуктів його згоряння на здоров'я людини. Правила безпечного користування газом у побуті. Особливі властивості зрідженого газу (кольори, запах, вага тощо). Правила зберігання та розташування газу, що знаходиться у балонах. Дії у разі витoku газу (не вмикати світло, не світити сірниками, не</p>	<p>при отруєнні газом (димом);</p> <p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про правила використання газових приладів та відключення їх від мережі в разі виникнення небезпечної ситуації; - розповідає про правила поведінки у разі витoku; - усвідомлює небезпечність дихання чадним та зрідженим газами; 	<p>Збагачення словникового запасу. Формування потреби застосовувати набуті знання на практиці. Розвиток готовності прийняти вербальну (запитання вчителя) та наочну (таблиці, схеми) допомогу.</p> <p>Формування усвідомленості сприймання шляхом ознайомлення з основними правилами користування газовими приладами. Корекція емоційно-вольової сфери на основі формування потреби опанувати своїми почуттями під час незвичайної ситуації. Збагачення словникового запасу.</p>
---	---	--	--

5	<p>курити, не користуватися відкритим вогнем, провітрити приміщення, перевірити (перекрити) крани газопостачання, зателефонувати до відповідної служби порятунку). Запобігання отруєнню. Ознаки отруєння. Домедична допомога при отруєннях.</p> <p>Безпека пасажирів легкового автомобіля. Загальні відомості про будову автомобіля. Травмуючі фактори всередині автомобіля. Безпечні місця в автомобілі. <i>Основні види ДТП з легковим автомобілем</i> (зіткнення, перевертання, падіння у воду). <u>Способи захисту від травмування в легковому автомобілі, якщо знаходишся на передньому, задньому сидіннях.</u> <u>Правила поведінки під час пожежі в автомобілі.</u> Дорожні знаки <i>Поведінка пасажирів.</i> Посадка і висадка з легкового автомобіля. Правила поведінки під час руху: не відволікати водія, не торкатися ручок дверей, не гратися</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знає правила поведінки в легковому автомобілі; - за допомогою наочного матеріалу (таблиці з дорожними знаками) самостійно або з допомогою вчителя пригадує та називає дорожні знаки, що вивчалися в 1-7 класах; - має уявлення про способи захисту від травмування в легковому автомобілі; 	<p>Виховання організованості та відповідальності.</p> <p>Формування наочно-образного мислення. Корегування уваги та пам'яті під час повторення дорожніх знаків. Формування потреби застосовувати набуті знання на практиці. Виховання сумлінності та самостійності.</p>
---	---	---	---

6		<p>гострими, ріжучими предметами, не висовувати у вікна руки, голову, не бавитися пасами безпеки, їх замками. <i>Користування захисними системами:</i> паси безпеки, підголівники, надувні подушки. Регулювання захисних систем і правила користування ними.</p> <p>Забруднення навколишнього середовища Фактори, що негативно впливають на здоров'я людини (забруднення <i>повітря</i> вихлопними газами, <i>землі</i> - маслами і паливом, шумове забруднення, смог). Екологічні проблеми вітчизняного автотранспорту (<i>використання неякісного пального, старі модифікації двигунів, ввіз старих моделей іноземних авто</i>). Шляхи поліпшення екологічного стану навколишнього середовища.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за запитаннями вчителя розповідає про негативний вплив автомобіля на людину і природу; - має уявлення про особистий захист від надмірного шуму, брудного повітря. 	<p>Розвиток пізнавальних процесів шляхом формування потреби захищати себе від надмірного шуму, брудного повітря. Стимулювання активності та самостійності в роботі. Виховання дисциплінованості, відповідальності.</p>
4		III. Довкілля		
7		<p>Держава на захисті життя і гідності людини. Дискримінація. Види дискримінації. Державний захист від дискримінації,</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття „дискримінація”, називає її види; - має уявлення про захист 	<p>Формування усвідомленості сприймання та засвоєння наочно-вербальної інформації.</p>

8		<p>рабства, катування, торгівлі людьми, в т.ч. дітьми. Конституція України. Загальна декларація ООН «Про права людини».</p> <p>Володіння собою. Поняття конфлікту. Причини виникнення конфліктів. Способи попередження конфліктів. Можливі наслідки конфлікту. Способи подолання конфліктів та виходу з них.</p>	<p>держави від проявів дискримінації відносно людини;</p> <p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про конфлікт; - з допомогою вчителя розповідає про причини виникнення конфліктів і стадії їх розвитку, про способи запобігання конфліктів і можливі шляхи їх подолання. 	<p>Формування активності та навичок соціальної взаємодії під час спілкування. Виховання відповідальності.</p> <p>Розвиток розумових операцій аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння. Формування навичок самоконтролю. Корегування емоційно-вольової сфери, розвиток зв'язного та діалогічного мовлення. Виховання вольових (довільність поведінки) та моральних (доброзичливість, чемність тощо) рис характеру.</p>
---	--	---	--	---

ПРОГРАМА

8 клас

(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
-------	------------	-----------------------------	----------------------------	--

	3	Розділ І. Людина і здоров'я		
1		<p>Гігієна статевих стосунків. Статеві відносини. Сексуальні збочення. Проституція. Наслідки статевих відносин. Особливості наслідків ранніх статевих відносин. Незапланована вагітність. Природні методи регуляції зачаття.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою таблиць та схем називає ознаки фізіологічної дорослості, вагітності; - має уявлення про користування природними методами регуляції зачаття; - за допомогою вчителя може назвати ознаки венеричних хвороб, віч-інфікованості, СНІДу; 	<p>Розвиток усвідомленості, швидкості й точності сприйняття інформації про ознаки фізіологічної дорослості. Розвиток оперативної пам'яті та процесів відтворення засвоєного матеріалу.</p>
2		<p>Профілактика хвороб. Венеричні хвороби. Віч-інфекція, СНІД, венеричні захворювання, шляхи їх розповсюдження, способи і засоби профілактики. Типові наслідки відповідних хвороб для людини та її нащадків.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за запитаннями вчителя та, використовуючи додатковий наочний матеріал (таблиці), може розповісти про шляхи розповсюдження венеричних хвороб та про способи і засоби їх профілактики; - має уявлення про наслідки венеричних хвороб стосовно себе, родини і нащадків; 	<p>Розвиток усвідомленості, сприйняття інформації про ознаки венеричних хвороб, віч - інфікованості, СНІДу; про шляхи розповсюдження та способи і засоби їх профілактики. Розвиток вміння використовувати допомогу (вербальну, наочну). Стимулювання активності в спілкуванні під час обговорення можливих ситуацій з власного досвіду.</p>
3		<p>Психічне та фізичне насилля над особистістю. Сексуальна образа (сексуальний контакт без згоди) і відповідальність за нього. Поведінка, що може спровокувати сексуальне насилля. Способи захисту від гвалтівника.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття „сексуальна образа”, про правила поведінки щодо запобігання сексуального насилля; - за інструкцією може розповісти правила захисту при нападі гвалтівника; 	<p>Розвиток емоційного ставлення до почутого, побаченого та прочитаного. Розвиток аналітико-синтетичної діяльності мозку на основі</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про особливості користування шприцами, презервативами. - під керівництвом вчителя або дорослого намагається слідкувати за особистим станом здоров'я; - за допомогою вчителя намагається передбачати наслідки своїх поведінки і зовнішнього вигляду щодо провокування сексуальної образи; - за допомогою вчителя намагається розпізнавати (під час змодельованої ігрової ситуації) сексуального звабника (гвалтівника) та захищатися від нього. 	<p>ознайомлення з правилами поведінки щодо запобігання сексуального насилля, з правилами захисту при нападі гвалтівника.</p> <p>Формування вмінь контролювати і оцінювати власні дії.</p> <p>Формування потреби слідкувати за станом здоров'я.</p> <p>Формування вміння орієнтуватися у ситуації, передбачати наслідки своїх поведінки і зовнішнього вигляду щодо провокування сексуальної образи.</p> <p>Виховання охайності, самостійності, відповідальності за власну поведінку.</p>
	10,5	Розділ П. Основи безпеки життєдіяльності		
2		<p>Пожежна безпека. <i>Пожежна безпека електричних мереж.</i> Запобігання виникненню пожеж від електричного струму. Правила гасіння пожеж, викликаних електричним струмом. Використання пожежного інвентарю та підручних засобів на першій стадії розвитку пожежі. <i>Захист.</i></p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за інструкцією відтворює правила безпечного користування електричними приладами та правила гасіння пожеж, викликаних електричним струмом; - знає та намагається дотримуватися правил пожежної безпеки у навчальних кабінетах, 	<p>Розвиток мислення та пам'яті на основі вивчення правил безпечного користування електричними приладами.</p> <p>Розвиток узагальненості сприймання правил гасіння пожеж, викликаних електричним струмом.</p> <p>Формування відповідальності при вивченні правил пожежної безпеки</p>

3	<p>План евакуації при пожежі. Способи оповіщення населення про пожежу. Правила пожежної безпеки у навчальних кабінетах, школі, квартирі (домівці). Рятування людей. Домедична допомога постраждалим від пожеж. Відповідальність за навмисний підпал, пожежу, що сталася за необережного поводження з вогнем. Відшкодування матеріальних збитків постраждалим від пожеж.</p> <p>Безпека пасажирів мотоцикла та вантажного автомобіля. <i>Основні відомості про мотоцикл.</i> Види мотоциклів. Активна та пасивна безпека конструкції мотоцикла. <i>Безпека руху мотоцикла.</i> Хто може керувати мотоциклом. Захисний одяг для мотоцикліста та пасажирів. Перевезення пасажирів на мотоциклах. Правила для пасажирів мотоцикла. Основні вимоги <i>Правил дорожнього руху</i> для мотоциклістів. Особливості руху мотоцикла з причепом та без нього. <i>Безпека пасажирів вантажного</i></p>	<p>квартирі, домівці; - має уявлення про відповідальність за підпал; - за питаннями може розповісти основні правила для мотоциклістів; - за допомогою наочного матеріалу (таблиці) розповідає про особливості купання у місцевих водоймах; - має уявлення про вплив сільськогосподарської діяльності на стан природного середовища. - під контролем вчителя намагається користуватися первинними засобами пожежогасіння (вогнегасниками, пожежними кранами, які є в наявності у школі) та допоміжними засобами; - за допомогою вчителя або дорослого намагається обирати (в умовах змодельованої ігрової ситуації) дії по самозахисту під час пожеж; - під керівництвом та контролем вчителя може надавати допомогу при опіках; - намагається самостійно користуватися правилами дорожнього руху для пішоходів;</p>	<p>у навчальних кабінетах, квартирах. Розвиток усвідомлення відповідальності за навмисний підпал. Розвиток оперативної пам'яті та процесів відтворення на матеріалі вивчення основних правил для мотоциклістів, а також під час ознайомлення з особливостями купання у місцевих водоймах. Збагачення словникового запасу шляхом засвоєння інформації про вплив сільськогосподарської діяльності на стан природного середовища. Формування навичок користування первинними засобами пожежогасіння (вогнегасниками, пожежними кранами, які є в наявності у школі) та допоміжними засобами. Розвиток аналітико-синтетичної діяльності головного мозку на основі формування вміння обирати оптимальний варіант дій по самозахисту під час пожеж. Розвиток регулюючої функції мовлення під час удосконалення навичок надання допомоги при опіках. Розвиток аналізуючого</p>
---	---	---	--

4	<p><i>автомобіля.</i> Безпечні місця у вантажному автомобілі. Посадка та висадка. Заборона перевезення дітей у кузовах. Поведінка пасажира вантажного автомобіля.</p> <p>Організація дорожнього руху Організація дорожнього руху. Правила дорожнього руху. Пріоритети в дорожньому русі. Регулювання дорожнього руху: регулювальник, світлофор, знаки, розмітка. Основні правила руху дорогою та через перетини. Дорожні знаки</p>	<p>- за вказівкою вчителя намагається використовувати підручні засоби для допомоги потопаючому.</p>	<p>спостереження, просторової орієнтації та просторових уявлень шляхом формування умінь користуватися правилами дорожнього руху для пішоходів. Вдосконалення навички використання підручних засобів для допомоги потопаючому. Стимулювання активності та самостійності в роботі. Виховання культури поведінки. Виховання уважного, доброзичливого ставлення до людей та однолітків. Виховання позитивного ставлення до виконуваної діяльності.</p>
5	<p>Забруднення навколишнього середовища. Вплив сільськогосподарської діяльності людини на стан навколишнього середовища. Добрива. Пестициди. Виснаження та забруднення ґрунтів. Вплив забруднення ґрунтів на здоров'я людини. Особливості купання у забруднених водоймищах. Небезпечність купання та риболовлі у місцях зливу промислових відходів;</p>		

		водоймищах, розташованих біля смітників та промислових підприємств; зрошувальних системах полів (на конкретних прикладах).		
	4	Розділ III. Довкілля		
6		Держава на захисті життя і гідності людини. Служби охорони громадського порядку. Міліція. Суд. Прокуратура. Адвокатура. Їх функції по захисту життя та гідності людини. Поняття покарання. Система кримінальних покарань. Кримінальний кодекс України.	<i>Учень:</i> - має уявлення про механізми захисту життя та гідності людини, про діяльність відповідних служб охорони громадського порядку; - має уявлення про існування зон криміногенного характеру, місця їх знаходження у своєму населеному пункті; - за інструкцією може відтворити правила поведінки при зустрічах з хуліганями, шахраями; - має поняття про межу самозахисту; - під керівництвом вчителя (у штучно створеній, ігровій ситуації) намагається самостійно знаходити шляхи виходу з небезпечної ситуації загрози насилля; - під контролем вчителя	Формування аналітико-синтетичної діяльності та асоціативного мислення на основі відомостей про механізми захисту життя та гідності людини, про діяльність відповідних служб охорони громадського порядку, про існування зон криміногенного характеру, місця їх знаходження у своєму населеному пункті. Збагачення словникового запасу. Стимулювання творчо-пошукової діяльності учнів. Розвиток аналізуючого спостереження. Формування вміння свідомого застосування правил поведінки при зустрічах з хуліганями, шахраями. Розвиток емоційно-вольової сфери на основі формування навичок уникання криміногенних зон,
7		Криміногенні обставини. Населений пункт як соціальне середовище. Особливості життя у великих та маленьких населених пунктах. Що таке криміногенна ситуація. Визначення небезпечних зон в місцях проживання. Поведінка людини в умовах великих населених пунктів. Самозахист. Межі самозахисту		

			намагається використовувати свої фізичні та психічні можливості з метою протистояння небезпекам.	вміння виходити з небезпечної ситуації загрози насилля. Розвиток та вдосконалення своїх фізичних та психічних можливостей з метою протистояння небезпекам. Виховання дисциплінованості та відповідальності.
--	--	--	--	---

ПРОГРАМА

9 клас

(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	4	I.Людина і здоров'я		
1		Індивідуальний розвиток підлітків. Вікові особливості індивідуального розвитку підлітків. Ознаки статевого дозрівання. Чинники ризику індивідуального розвитку. Особливості стану шкіри в підлітковому віці. Типи шкіри.	<i>Учень:</i> - з опорою на наочність (схеми, малюнки) розповідає про основні ознаки статевого дозрівання; - має уявлення щодо особливостей стану шкіри в підлітковому віці; - з допомогою вчителя та за запитаннями може порівнювати та назвати ознаки змін на шкірі обличчя, ознаки типів шкіри, ознаки косметичних проблем	Формування усвідомленості сприймання на основі узагальнення інформації про основні ознаки статевого дозрівання, про особливості стану шкіри в підлітковому віці, про необхідні заходи для усунення косметичних проблем підлітків. Розвиток аналізуючого спостереження.
2		Збереження здоров'я у підлітковому віці. Особливості догляду за шкірою.		

	<p>Попередження захворювань шкіри дівчат і хлопців. Косметичні проблеми підлітків. Косметичні засоби і здоров'я. Косметичні засоби для дівчат. Косметичні засоби для хлопців.</p>	<p>підлітків; - намагається застосовувати необхідні заходи для усунення косметичних проблем підліткового віку; - має уявлення про чинники ризику індивідуального розвитку; - з опорою на наочність визначає ознаки статевого дозрівання; - усвідомлює необхідність догляду за шкірою та вплив належного догляду на стан шкіри; - має поняття про необхідність рухової активності в підлітковому віці, а також про необхідність застосування косметичних засобів за віком; - з допомогою та за запитаннями вчителя коментує та пояснює показники свого індивідуального розвитку; - намагається самостійно або за підказкою вчителя спостерігати за показниками індивідуального розвитку; - під контролем педагога слідкує за станом шкіри обличчя; - з допомогою вчителя визначає індивідуальний рівень фізичного здоров'я, стан шкіри обличчя;</p>	<p>Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного. Формування потреби у догляді за шкірою, у необхідності рухової активності та користуванні косметичними засобами за віком. Формування зв'язного мовлення та мисленнєвої діяльності під час пояснення показників індивідуального розвитку та на основі формування вміння визначати індивідуальний рівень фізичного здоров'я, стан шкіри обличчя, добирати засоби індивідуальної гігієни. Формування навичок самоконтролю. Закріплення навичок користування індивідуальними косметичними засобами. Виховання бажання дотримуватися правил догляду за шкірою з використанням засобів індивідуальної гігієни. Виховання уважного, доброзичливого ставлення до однолітків.</p>
--	---	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> - під контролем вчителя намагається самостійно добирати засоби індивідуальної гігієни та необхідні засоби для догляду за шкірою; - самостійно за інструкцією користується індивідуальними косметичними засобами; - намагається самостійно дотримуватися правил догляду за шкірою та користуватися засобами індивідуальної гігієни 	
	8	Розділ II. Основи безпеки життєдіяльності		
3		<p>Надзвичайні ситуації природного походження Надзвичайні ситуації (землетрус, зсув, обвал, сильний вітер, смерчі, пилові бурі, град, злива, сильне налипання мокрого снігу, ожеледь, хуртовина, мороз, ранній льодостав, відрив прибережного льоду, затори, селі, підвищення рівня ґрунтових вод, снігові лавини); <i>пожежі</i> (торф'яні (підземні), лісові (низові, верхові), степових та хлібних масивів), характерні для вашої</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про порушення умов життя при виникненні стихійних лих, аварій та катастроф; - за запитаннями вчителя може розповісти про типові причини виникнення стихійних лих та техногенних аварій; - має уявлення про попередні ознаки стихійного лиха, що наближається; - з допомогою та за запитаннями 	<p>Формування усвідомленості сприймання інформації про надзвичайні ситуації природного походження, про причини виникнення стихійних лих та техногенних аварій. Формування вміння пригадати значення знайомих понять. Розвиток розумових операцій (аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння) на основі уточнення понять про вплив</p>

4	<p>місцевості. Причини їх виникнення. Попередні типові ознаки.</p> <p>Правила поведінки в небезпечних ситуаціях. Сигнали попередження населення про НС. Організація рятувальних робіт. Правила надання домедичної допомоги потерпілим при тривалому здавленні тканин, отруєннях окисом вуглецю, парами бензину, керосину, попаданнях хімічних речовин на шкіру, а також під час зупинки артеріальних і венозних кровотеч, обробки ран, застосування штучного дихання різними способами та непрямого масажу серця.</p>	<p>вчителя коментує та пояснює можливу (вдома, на вулиці та інших місцях) власну поведінку під час відповідних стихійних лих та техногенних аварій;</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про вплив екстремальної ситуації на психічний стан людини; - за інструкцією або з опорою на наочність (схеми, малюнки) намагається пояснити власні дії під час гасіння одягу, що загорівся на людині або на собі; - має уявлення про шляхи запобігання ураженню органів дихання та шкіри шкідливими хімічними речовинами; - знає про сигнали попередження населення про НС (надзвичайні ситуації); - має уявлення про правила надання домедичної допомоги; - намагається оцінювати ризик, запропонованої вчителем, ситуації, знаходити альтернативи виходу з неї з найменшими негативними наслідками (розробляти план дій), аналізувати наслідки прийнятого рішення; - разом з вчителем та під його 	<p>екстремальної ситуації на психічний стан людини.</p> <p>Формування вміння орієнтуватися у ситуації на основі ознайомлення з сигналами попередження населення про НС та правилами надання домедичної допомоги.</p> <p>Розвиток аналізуючого спостереження шляхом формування навичок оцінювання ризику запропонованої вчителем ситуації та пошуку альтернативи виходу з неї.</p> <p>Розвиток емоційно-вольової сфери на основі формування вміння керувати своїми почуттями, намагатися діяти розважливо та чітко.</p> <p>Стимулювання активності у спілкуванні.</p> <p>Розвиток регулюючої функції мовлення на основі виконання словесних вказівок під час формування навичок надання домедичної допомоги.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації та просторових уявлень (в умовах</p>
---	--	--	---

			<p>керівництвом намагається управляти своїми почуттями, не панікувати, допомагати дорослим організувати по можливості рятувальні роботи, влаштувати сховища;</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про домедичну допомогу; - намагається допомагати дорослим під час надання домедичної допомоги потерпілим при тривалому здавленні тканин, отруєннях окисом вуглецю, парами бензину, керосину, попаданнях хімічних речовин на шкіру, а також під час зупинки артеріальних і венозних кровотеч, обробки ран, застосування штучного дихання різними способами та непрямого масажу серця; - під контролем вчителя може використовувати за призначенням засоби індивідуальної аптечки; - допомагає дорослим виносити постраждалих з зони небезпеки (різні способи); - з допомогою вчителя може інформувати про характер НС за телефоном; 	<p>змодельованої ігрової ситуації) на основі формування вміння виносити постраждалих з зони небезпеки.</p> <p>Стимулювання соціальної активності та творчої діяльності учнів.</p> <p>Виховання вольових та моральних (доброзичливість, співчуття, відповідальність) рис характеру.</p>
--	--	--	--	--

			- намагається під контролем педагога одягати протигаз на себе і на іншу людину.	
	5,5	Розділ III. Довкілля. Громадянська безпека		
5		<p>Держава на захисті безпеки громадянина. Право людини на життя, свободу, недоторканість. Посягання на життя, майно, особисті речі - порушення прав людини. Значення та форми соціального страхування. Захист потерпілого з боку держави. Напад, шантаж. Поведінка при загрозі нападу, шантажу. Типові приклади уникнення небезпечних ситуацій. Засоби самозахисту. Умови, за яких громадянин України може мати спеціальні засоби захисту: газові балончики, холодну зброю, нарізну зброю. Кримінальний кодекс України. Відповідальність за хуліганство, крадіжки, напади, викрадення, шантаж, підпали, необережне поводження з вогнем.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини та правопорушення; - за запитаннями вчителя може співвідносити власні фізичні, фізіологічні, психологічні можливості та шляхи виходу із надзвичайних ситуацій; - має уявлення про дозволені засоби самооборони (газові балончики, зброя тощо) та правила їх придбання, використання; - під контролем вчителя, під час штучно створених, ігрових ситуацій, намагається передбачати та уникати небезпечних наслідків; - з допомогою вчителя та з 	<p>Розвиток аналітико-синтетичної діяльності на основі ознайомлення з нормами законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини та правопорушення. Розвиток усвідомленості та точності полісенсорного сприйняття інформації. Розвиток запам'ятовування та адекватного відтворення інформації. Збагачення словникового запасу учнів на основі уточнення понять про дозволені засоби самооборони (газові балончики, зброя тощо), правила їх придбання та використання, про моделі безпеки при нападі, шантажі</p>
6		<p>Особливості самозахисту.</p>		

	<p>Самозахист. Межа самозахисту. Природна система самозахисту людини. Захисні реакції організму. Умовні та безумовні рефлексії. Залежність терміну реакції людини від її фізичних, фізіологічних та психологічних особливостей.</p>	<p>опорою на наочність (таблиці, схеми) намагається знаходити оптимальні дії по саморяттуванню та рятуванню інших людей відповідно ситуації, що склалася</p>	<p>тощо. Формування вміння орієнтуватися в ситуації, передбачати та уникати небезпечних ситуацій. Формування вмінь контролювати і оцінювати власні дії. Розвиток вміння використовувати (наочну та вербальну) допомогу з боку вчителя. Виховання довірливої поведінки. Виховання дисциплінованості та відповідальності.</p>
--	---	--	---

ПРОГРАМА

10 клас

(17,5 годин, 0.5 години на тиждень)

№ п\п	К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	4	Розділ І. Людина і здоров'я		
			<i>Учень:</i>	

1	<p>Здоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя як умова збереження та зміцнення здоров'я. Складові здорового способу життя. Формування здорового способу життя. Значення навичок і звичок для здоров'я. Правила здорового способу життя. Вибір способу життя.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні навички здорового способу життя; - за допомогою вчителя та за запитаннями може прокоментувати та співвіднести власний вибір та дотримання здорового способу життя людьми з найближчого оточення; - може за запитаннями вчителя розповісти про вплив здорового способу життя на самопочуття та життєдіяльність людини; - усвідомлює важливість вироблення навичок здорового способу життя, необхідність дотримання правил здорового способу життя; - з опорою на наочність (таблиці, схеми) намагається порівнювати цінність здоров'я і ціну нездоров'я; - з допомогою вчителя намагається співвіднести та порівнювати особистий спосіб життя і життя людей із шкідливими звичками; - під керівництвом педагога може спостерігати за власним самопочуттям при дотриманні 	<p>Розвиток пізнавальних процесів на основі ознайомлення з новою інформацією щодо впливу здорового способу життя на самопочуття людини. Розвиток усвідомленості сприйняття мовлення. Розвиток оперативної пам'яті та процесів відтворення засвоєного матеріалу про основні навички здорового способу життя. Розвиток регулюючої функції мовлення на основі розширення загальних понять про вплив здорового способу життя на життєдіяльність людини. Формування навичок дотримання правил здорового способу життя. Розвиток мислення під час порівняння особистого способу життя і життя людей із шкідливими звичками. Розвиток процесів узагальнення та порівняння на основі формування навичок спостереження за власним самопочуттям при дотриманні</p>
2	<p>Шкідливі звички. Сучасні проблеми наркоманії та токсикоманії, алкоголізму та тютюнопаління. Негативний вплив на стан здоров'я людини наркотиків, тютюну та алкоголю. Причини розповсюдження наркотичних речовин, алкоголю, тютюну. Організації, служби, установи, що призвані допомагати людям, які потрапили у наркотичну, тютюнову та алкогольну залежність. Власні дії, що можуть допомогти уникнути та позбавитися наркотичної, тютюнової та алкогольної залежності. Відповідальність за розповсюдження наркотичних речовин.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні навички здорового способу життя; - за допомогою вчителя та за запитаннями може прокоментувати та співвіднести власний вибір та дотримання здорового способу життя людьми з найближчого оточення; - може за запитаннями вчителя розповісти про вплив здорового способу життя на самопочуття та життєдіяльність людини; - усвідомлює важливість вироблення навичок здорового способу життя, необхідність дотримання правил здорового способу життя; - з опорою на наочність (таблиці, схеми) намагається порівнювати цінність здоров'я і ціну нездоров'я; - з допомогою вчителя намагається співвіднести та порівнювати особистий спосіб життя і життя людей із шкідливими звичками; - під керівництвом педагога може спостерігати за власним самопочуттям при дотриманні 	<p>Розвиток пізнавальних процесів на основі ознайомлення з новою інформацією щодо впливу здорового способу життя на самопочуття людини. Розвиток усвідомленості сприйняття мовлення. Розвиток оперативної пам'яті та процесів відтворення засвоєного матеріалу про основні навички здорового способу життя. Розвиток регулюючої функції мовлення на основі розширення загальних понять про вплив здорового способу життя на життєдіяльність людини. Формування навичок дотримання правил здорового способу життя. Розвиток мислення під час порівняння особистого способу життя і життя людей із шкідливими звичками. Розвиток процесів узагальнення та порівняння на основі формування навичок спостереження за власним самопочуттям при дотриманні</p>

			<p>правил здорового способу життя;</p> <ul style="list-style-type: none"> - намагається самостійно дотримуватись здорового способу життя - має уявлення про небезпечність занять наркобізнесом (попадання в залежність від торговців наркотиками); - має уявлення про шляхи звернення по допомогу у разі позбавлення від наркотичної, тютюнової та алкогольної залежності; - під керівництвом вчителя (під час штучно створених, ігрових ситуацій) намагається управляти своєю поведінкою і вибиратися із натовпу, а також не піддаватися на провокаційні дії, уникати залучення до наркобізнесу та вживання наркотиків, алкоголю, тютюну; 	<p>правил здорового способу життя.</p> <p>Виховання переконання дотримуватись здорового способу життя.</p> <p>Розвиток аналізуючого спостереження та емоційно-вольової сфери під час формування вмінь уникати участі у потенційно небезпечних діях, володіти собою, діяти за обставинами, не піддаватися на провокаційні дії, уникати залучення до наркобізнесу та вживання наркотиків, алкоголю, тютюну.</p>
	7,5	Розділ II. Основи безпеки життєдіяльності		
3		<p>Екологічні проблеми навколишнього середовища.</p> <p>Екологічні кризи.</p> <p>Типологія екологічних криз: природні</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про причини виникнення епідемій і шляхи їх розповсюдження; 	<p>Розвиток полісенсорного сприйняття на основі інформаційного повідомлення</p>

4	<p>та антропогенні (викликані ненавмисними діями людства). Причини їх виникнення, наслідки, шляхи зниження забруднення навколишнього середовища (створення альтернативних теплових та атомних джерел електроенергії; розробка нових методів очищення речовин; збереження лісів - головного і найпотужнішого очисника атмосфери тощо). Охорона навколишнього середовища та її необхідність для виживання людини. Заходи, що здійснюються у вашому регіоні (місті, селі, селищі) щодо зменшення забруднення навколишнього середовища і покращення його стану.</p> <p>Надзвичайні ситуації природного походження. Інфекційні захворювання людей. Епідемії. Правила поведінки людини в умовах епідемії. Функції відповідних державних служб допомоги людям під час епідемії. Заходи, що проводяться в зонах надзвичайних ситуацій. Карантин. Обсервація.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за запитаннями вчителя та з опорою на наочність може повідомити про профілактичні міри щодо захисту свого здоров'я під час епідемії; - має уявлення про глобальність (всесвітній масштаб) екологічних катастроф та намагання світової спільноти щодо вирішення екологічних проблем; - має уявлення про небезпечні наслідки вживання невідомих рослин та грибів, недоброякісних продуктів харчування та води; - під контролем вчителя може стисло розповісти і проінформувати за відповідним номером телефону про характер аварії або катастрофи; - має уявлення про способи та шляхи збереження природи, підтримання екологічної рівноваги в місці свого проживання; - під керівництвом вчителя допомагає під час надання домедичної допомоги при харчовому отруєнні; - за допомогою інструкції (усної або письмової) намагається захищати себе під час контакту з 	<p>про екологічні кризи, причини виникнення епідемії і шляхи їх розповсюдження. Розвиток емоційного ставлення до почутого. Стимулювання активності та самостійності в навчальній діяльності. Розвиток запам'ятовування та послідовного відтворення інформації. Розвиток готовності прийняти вербальну допомогу. Розвиток аналітико-синтетичної діяльності мозку шляхом засвоєння інформації про небезпечність вживання невідомих рослин та грибів, недоброякісних продуктів харчування та води. Формування зв'язного мовлення під час стислої розповіді про способи інформування за відповідним номером телефону про характер аварії або катастрофи. Виховання дбайливого ставлення до природи. Розвиток вмінь застосовувати набуті знання на практиці на основі формування навичок</p>
---	---	--	---

		<p>Правила поведінки людей під час ліквідації надзвичайної ситуації.</p> <p>Ознаки отруєння людей речовинами рослинного походження, грибами, продуктами харчування, водою.</p> <p>Домедична допомога при отруєннях.</p> <p>Інфекційні захворювання свійських тварин. Ураження сільськогосподарських рослин хворобами та шкідниками.</p> <p>Профілактика, боротьба з інфекціями та їх можливі наслідки для здоров'я людини.</p>	людиною, яка має ознаки інфекційного захворювання.	<p>надання домедичної допомоги при харчовому отруєнні.</p> <p>Формування потреби та вміння захищати себе при контактах з людиною, яка має ознаки інфекційного захворювання.</p> <p>Виховання охайності, самостійності, дбайливого ставлення до особистого здоров'я.</p>
	6	<p>Розділ III. Довкілля. Громадянська безпека</p>		
5		<p>Небезпека натовпу.</p> <p>Людина і натовп.</p> <p>Види натовпу (випадковий, експресивний, дійовий).</p> <p>Психологія поведінки груп і окремої людини в місцях масового накопичення людей (кінотеатри, стадіони, концерти, демонстрації).</p> <p>Моделі поведінки по збереженню власного життя у натовпі під час масових заходів, пожежі у місцях з масовим перебуванням людей.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття „натовп”, про неможливість регулювання дій натовпу та людини в ньому; - з допомогою вчителя намагається охарактеризувати особливості психологічного стану людини в місцях масового їх накопичення. - має уявлення про 3. шляхи евакуації під час пожежі з 	<p>Формування узагальненості та усвідомленості сприймання інформації вчителя.</p> <p>Розвиток асоціативного мислення на основі матеріалу про відповідальність за порушення правопорядку.</p> <p>Збагачення словникового запасу.</p> <p>Стимулювання активності та самостійності під час</p>

6		<p>Надзвичайні події, що загрожують безпеці громадянина. Соціальні та воєнні конфлікти. Збройні напади, терористичні акти, захоплення важливих об'єктів і заручників. Страйки, масові безладдя, створення незаконних озброєних формувань, викрадення та зберігання вогнепальної та холодної зброї, радіоактивних, сильнодіючих отруйних, хімічних, наркотичних речовин і препаратів</p>	<p>небезпечної зони; - під керівництвом вчителя намагається застосувати, набуті під час практичного навчання, способи регулювання своїми почуттями і діями; - має уявлення про відповідальність за порушення правопорядку; - за допомогою педагога намагається уникати участі у потенційно небезпечних діях; - має уявлення та намагається під контролем вчителя використовувати свої права та можливості для захисту власного життя; - з допомогою вчителя може прокоментувати інформацію (ситуацію) з метою передбачення можливих наслідків.</p>	<p>відпрацювання навичок керування своєю поведінкою у натовпі. Формування вмінь контролювати та оцінювати власні дії, обирати оптимальну модель поведінки при випадковому потраплянні у соціально-політичний конфлікт. Розвиток усвідомлення адекватного використання своїх прав та можливостей для захисту власного життя. Розвиток мислення та мовлення шляхом аналізу певної інформації (під час змодельованої вчителем ситуації) з метою передбачення наслідків її використання. Виховання дисциплінованості, відповідальності, стриманості, самостійності, доброзичливості.</p>
---	--	--	--	--

Підготовлено старшим науковим
співробітником лабораторії олігофренопедагогіки,
Вдовиченко І.В.